

עפ"א (ירושלים) 24-09-18225 - מדינת ישראל נ' יצחק חי פרץ

עפ"א (ירושלים) 18225-09-24 - מדינת ישראל נ' יצחק חי פרצמחוזי ירושלים

עפ"א (ירושלים) 18225-09-24

מדינת ישראל

נ ג ד

יצחק חי פרץ

ע"י ב"כ עו"ד יצחק במ.

בית המשפט המחוזי בירושלים

[08.12.2024]

כבוד השופטים אלן אברבנאל, חייה זנדברג ופנינה נויברט

פסק דין

השופט אלן אברבנאל

1. לפניהנו ערעור המדינה על החלטת בית משפט השלום בירושלים (כבוד השופט ארנון איתן) בת"פ 4322-02-21. בגדירה של ההחלטה הורה בית המשפט קמא על מהיקת האישום הראשוני בכתב האישום בשל קבלת טענה מקדמית, ולפיו עובדות האישום "אין מהות עבירה".

2. כתב האישום הוגש לבית משפט קמא ביום 2.2.2021, ובחלקו הכללי נטען כי "ביום 21.12.2020 במהלך פעילות משטרתית נהרג אהוביה סנדק ז"ל שהוא ברכב שאחורי נסעו שוטרים. בעקבות האמור החלה תסיסה ופעילות נגד כוחות משטרת בנתניה. ביום 22.12.2020 בהמשך להלוויית הנפטר שהתקיימה בבית הלויות בישוב נתניהו ובת-עין ולאחר פיזור חלק מהרכבות, קבוצה של רעלים פנים ידתה אבנים באופן מסיבי בצוואר שסינכה את השוטרים שעמדו במקום. ביום 13.1.2021 נכנסו שני נידות סיור במטרה לטפל בסכוסר שכנים בישוב נתניהו. ביציאת השוטרים מהישוב, הציר עליו נסעו השוטרים נחסם באבנים גדולות. לאחר שהשוטרים פינו את הציר וחזרו לרכבים, בהמשך נסיעתם וכ-100 מטר מבית הכנסת המרכזי, יצאו ארבעה רעלים פנים ממארב במקום ויידו על הנידות והשוטרים אבנים באופן מסיבי כאשר בנסיבות האירוע נגרמו נזקים לנידות".

בגדרו של הנאשם הראשון, מושא החלטה שלפניו, נתען כי "עובד ליום 21.12.2020 וקודם ליום 20.1.2021 במועד שאינו ידוע במדויק למאשימה, הבדיקה הנאשם כרזה על לוח מתכת (להלן: השלט) שהוצב על ציר המוביל לכינסה לישוב בת-עין, על גבי השלט נקבע התוכן המאים שלhalb: 'כבש זה מוביל לישוב בת-עין אין כניסה למשטרת ישראל! אתם פוגעים בביטחון תושבי היישוב, רצחתם לנוILD... בכניסתכם אתם מסתכנים! ראו הזהרתם!' בכוונה שלט זה יבוא לדיית שוטרי משטרת ישראל האמורים להיכנס לבת-עין במסגרת תפkidם ובמטרה לסלול זאת. ביום 20.1.2021... הבחינו השוטרים דוד אסף ותומר וקנין בשלט שבמקרה, קראו את תוכנו והסירו אותו" (סימני הקראיה וההדגשה מופיעים בגוף השלט).

בגדרו של הנאשם השני והנאשם בעבירה של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו. בעקבות אישום זה נתען כי ביום 21.1.2021 בשטח הררי הסמוך לישוב בת-עין, התקבש הנאשם על ידי איש משטרת להזדהות בפנוי "או אז החל הנאשם בהילכה לכיוון כללי בת-עין", ומשך אליו השוטר פעמיים לעזרה, התעלם מקריאתו, המשיך בהילכה ו"החל בבריחה מפני השוטר כשהוא רץ בוואדי לכיוון בת-עין עד שנעלם". יצין כי לאחר ההחלטה על מחיקת הנאשם הראשון, על פי הסכמת הצדדים הודיעה המערבית על חזרה מאישום זה, על מנת שייתברר במסגרת "הסדר מותנה", זאת מהנאשם "לקח אחירות" על העבירה שבאים זה. בהזדמנות זו הודיעה המערבית, כי אין בהסכם מה אמרה כדי לבטא ויתור על טענותיה בנוגע לאישם הראשון והבהירה כי בדעתה הגיע ערעור על ההחלטה מחיקתו.

3. בהחלטה מושא הערעור קבע בית משפט קמא כי "כל הגבלה חוקית על חופש הביטוי יש לפרשה בנסיבות". נקבע כי תוכן השלט האמור "עומם" ונראה כי לא ברור באיזו סכנה מדובר, מלבדו מי בדיקת המאים, ולפיכך נראה שיש לקבל את הטענה כי אין מדובר באירוע האויומים". עוד נקבע כי משה אמרה מופנית כלפי גוף כמשטרת ישראל "נדרש כי תוכנו של האיום, ודאי על רקע פרסום של הדברים בהקשר למחלוקת הציבורית, יהיה קונקרטי וממשי יותר".

בבית המשפט הוסיף וקבע כי "גם אם יוכח שהצבת השלט נועדה להציג גבול לפעולות המשטרת, הרי שהצבת גבול לפעולות המשטרת אינה אiom ל'פגיעה שלא כדין בגופו, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר בכונה להפיח את האדם או להקניתו'. וכן נקבע כי "מוטב והשלט נשוא הליך זה כלל לא היה מוצב, ואף יש להוקיע תופעה זו ולגונתה בפה מלא, ודאי כאשר היא נעשית כלפי גורמי אכיפת החוק הופיעים בכל מקום על פי דין. אך מכאן ועד הסקה לוגית, כי פרסום כזה מהווים לפגיעה שלא כדין בשוטרי משטרת ישראל רחוקה הדרך, ודאי בהתחשב במצבה הפרשנית המוצמצמת בה אנו נמצאים בהליך זה".

עוד נקבע כי הדרך שבה הועבר המסר - הצבת שלט - מאפיינת פרסומים פוליטיים, בשונה מaims המוטח בדרך כלל בשיח המתקיים פנים אל פנים עם המאויים או בשיחת טלפון עמו. בית המשפט קמא קיבל את טענת ההגנה, ולפיה תוכן הדברים בשלט אינו עולה כדי "פגיעה שלא כדין" כנדרש בהוראת החוק, שכן "השלט מתריע מפני סכנה שאינה מפוררת בו, והסenna ממנה מזהיר השלט, אינה בהכרח צריכה להיות לצורך פגיעה באנשי המשטרת, ניתן לפרש את לשון האזהרה שבשלטשמי שנכנס לישוב מסתכן בכך שתושבי המקום ימחו נגדו, או שייחסף לכעסם, תסכולם וסלידת התושבים מהמשטרת, לדברי תוכחה או להבעת זעם, בוז וחוסר שיתוף פעולה".

כמו כן נקבע כי לנאים לא מיויחסת מעורבות באירוע האלים הנזכרים בחלק הכללי של כתוב הנאשם, ומשכך ובשים לב לחולף הזמן בין המועד שבו הבחינו אנשי המשטרת לראשוונה בשלט, "אם נביט על עובדות כתוב האישום במנתק מהחלק הכללי, הפרשנות לפרסום בשלט אותה מציעה ההגנה בהחלטת אפשרית".

באשר ליסוד הנפשי הנדרש לשם הוכחת עבירות האזומים, נקבע כי הכוונה המיויחדת הנדרשת לשם הוכחת עבירה זו, אינה מתקיימת בעניין הפרטום שלפנינו, משносחו "עmons מאוד, ניתן לפירושים שונים וסבירים, אין בהכרח בעל תוכן מאים, לא ברור בדיקת מיהו המאים והוא אף אינו מאים בפגיעה שלא כדין. זאת הן בשל תוכנו, והן על רקע המחאה הפוליטית בו נכתב. משכך, אף אם יוכחו עובדות כתוב האישום, אין אפשרות לקבוע מעל לכל ספק סביר, כי הנאשם תלה את השלט 'בכוונה לפגוע או להקנית', גם מטעם זה, יש להורות על ביטול האישום הראשון".

טיעוני הצדדים

4. המערערת טוענת כי בהעניקה "משקל מכריע למוחאה הפוליטית... יצר בית המשפט קמא הנכבד הפרדה מלאכותית ושגואה בין מעשי האלימות והפרות הסדר במקום בעקבות מותו של אהוביה סנדק ז"ל, לבון' המוחאה הפוליטית' שבאה לידי ביטוי בשלט המאים". לטענותה אין להתעלם מהאירועים הנזכרים בחלק הכללי של כתוב האישום, שהם רלוונטיות לענייננו.

המערערת מוסיפה וטענת כי שגה בית המשפט קמא בקביעתו כי תוכן הביטוי שבסשלט הוא "עmons יכול להתרפרש כאזהרה, מוחאה, או הבעת דעה. המערערת אף תמהה כיצד קריית שלוש השורות האחרונות... יכולה להוביל למסקנה כי מדובר בביטוי עmons. המערערת סבורה, כי בחירת המילים ורצף המשפטים, ביצירוף סימני הקריאה, מצביעים כי לפנינו איום ברור ושאינו משתמש לשתי פנים, בפגיעה אלימה בגופם של השוטרים". לטענותה הצבעת השלט בדרך הכניסה ליישוב והנסיבות המפורטות בחלק הכללי של כתוב האישום מבאים "למסקנה ברורה, על פי אמת מידה אובייקטיבית, כי האיום הוא איום באלומות, ועודאי במעשה פוגעני שלא כדין, ולא שום דבר אחר".

המערערת טוענת עוד כי "החלטת בית המשפט קמא הנכבד מעניקה למעשה, הגנה מוחלטת לביטוי מאים ככל שניתן לקשר אותו למוחאה פוליטית... מדובר בביטוי מאים אשר הופנה כלפי שוטרי משטרת ישראל" ומכוון לכל שוטר הנמצא בדרכו אל היישוב במיחוד בעיתוי שבו הוצב.

המערערת מוסיפה וטענת כי טרם נשמעה גרסת הנאשם, ובשלב המקדמי אין לנו אלא להתבוס על עובדות כתוב האישום ואלה מלמדות באופן ברור, לעומת זאת המערערת, כי הכוונה הברורה שעמדה בבסיס תליית השלט הייתה להפחיד ולהתירע את השוטרים מליהיכנס ליישוב ולملא את תפוקידם".

המערערת טוענת עוד כי ככל שהשלט היה מוצג לפני בית המשפט בשלב הבאת הראות, היה בידו להתרשם ממראאה הדומה לשלטי האזהרה הניצבים בכניסות לשטח A שצבעם גם הוא אדום ונוסחים דומה לשטט שבעניינו.

5. ב"כ המשפט סומך את ידיו על ההחלטה וטען כי אין מקום לביטולה. לטענתו עניינו של העreau "ברגישות המיוודת של המשטרה למחאה ציבורית נגדה" וברצונה של המשטרה להמשיך בניהול ההליך הפלילי" אף שעל פני הדברים השלט שפרנסומו מיחס למשיב נושא מחאה פוליטית לגיטימית נגד המשטרה", המוגנת בהגנה מוגברת על ידי חופש הביטוי ואינו חד-משמעותי כנדרש לשם הרשעה בעבירה זו. לדבריו "המחאה עולה מקישור מפורש לאירוע בעל חשיבות ציבורית, מכך שהפניהם היא למשטרה כגוף ולא לשוטרים ספציפיים ומהיעדר מסר בדבר פגיעה ממשית וקונקרטית". ב"כ המשפט מוסיף וטען כי פרשנות השלט האמור "אינה עניין סובייקטיבי, אלא עניין אובייקטיבי ואולי אף נורמטיבי. כמובן, השאלה אינה כיצד אדם מסוים יבין את תוכן הביטוי, אלא כיצד יבין האדם מן היישוב בגעلي הנמען, ואולי אף כיצד רואו שיבינו". וכן טען ב"כ המשפט כי "הזכות לחופש הביטוי מקרים הן על פרשנות יסודות העבריה והן על פרשנות הביטוי נשוא הבדיקה".

ב"כ המשפט מפנה עוד לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, שאף שדבריו הערך המוגן בו הוא כבodo ושמו הטוב של האדם, הפחות משקלו של הערך המוגן שבבסיס עבירת האיוםים, ההגנה שהוענקה בגדרו להתבטאות חריפות רחבה מזו שמצויה המערערת להעינך להתבטאות שלפנינו.

לטענת ב"כ המשפט עניינו של השלט בנסיבות חריפה במשפטה בגין גרים מת מוות האמורה. לדבריו "לא ספק, מותו של אזרח צעיר שנגרכם על ידי השוטרים (בין בתום וכדין ובין שלא בתום לב וכדין) הוא עניין ציבורי משמעותי ונושא לגיטימי למחאה נגד המשטרה ורשות השلطונות... יש אפוא לראות את תוכנו של השלט באספקלה של מחאה על מותו של הנער". עוד לטענתו, תוכן האיום עמום, שכן "אין אמירה קונקרטית מה יקרה עם תיכנס המשטרה לבת-ען ואין פירוט לגבי מהות אותה הסכנה. התוכן סובל אפוא פרשנויות רבות, כולל פרשנות של מחאה לגיטימית, או אף עבירות של הפרעה לשוטר במילוי תפקידו מבלי שיתלווה להן נופח של אלימות בלתי חוקית כנגד הגוף או הרכווש". וכן טען כי הפניית הפרסום "למשטרה ולא לשוטר ספציפי או לשוטרים ספציפיים כלשהם תומכת בפרשנות כי מדובר במחאה פוליטית ולא באיום אסור". לדבריו עבירות האיום אינה חלה על מאויים שאינם "בשר ודם", ובענינו "הפניהם לא לשוטרים אלא למשטרה כגוף".

ב"כ המשפט מוסיף וטען כי שני האירועים הספציפיים שבחלק הכללי בכתב האישום אינם רלוונטיים לעניינו של המשפט, שהרי התרחשו כחודש לפני הצבת החלטת האמור, וכלל לא ברור מהו הרקע לאירועים אלה "שמא היה זה למשל, הבעת חוסר שביעות רצון" מהמשטרה "בסכום השכנים בגללו הגיעו הנידת לישוב". לדבריו אין להטיל בישוב כלו את האשמה ליידי אבני באירוע מסוים.

משך, טען ב"כ המשפט כי ככל שקיימת פרשנות לגיטימית לששלט המלמדת כי אין מדובר בדבר איום, על בית המשפט למחוק את האישום ולהימנע "מלבזבז זמן שיפוטי על בירור ההליך אשר קרוב לוודאי לא יביא להרשעה גם אם כל העובדות הננטונות בכתב האישום יוכחו".

6. סעיף 192 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קובע:
דין והכרעה

"המאים על אדם בכל דרך בפגיעה שלא כדין בגופו, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר, בכונה להפחיד את האדם או להקנito, דין - מסר שלוש שנים".

במרכזו של ההחלטה מושא העורור ניצבת קביעת בית המשפט קמיה כי תוכן השפט האמור "עומם"; כי "לא ברור באיזו סכנה מדובר, למי לבדוק הוא מופנה, וכי בדיקת המאים"; וכן כי "השלט מתריע מפני סכנה שאינה מפורטת בו, והסכנה ממנה מזהיר השלט, אינה בהכרח צריכה להיות לצורך פגיעה באנשי המשטרה, ניתן לפרש את לשון האזהרה שבשלט שמי שנכנס לישוב מסתכן בכך שתושבי המקום ימחו נגדו, או שייחשף לכעסם, תסכולם וסילידת התושבים מהמשטרה, לדברי תוכחה או להבעת עצם, בזוז וחוסר שיתוף פעולה".

דעת בעניין זה שונה. ההכרזה בכבש המוביל ליישוב האמור כי "אין כניסה למשטרת ישראל" והפניה לשוטרי משטרת ישראל בגין שני "בכיסותכם אתם מסתכנים! ראו זההרטם!" עלות על פני הדברים כדי أيام ברור וחד-משמעות לפגיעה אלימה בשוטרים ככל שייכנסו לתחום היישוב בעת הרלוונטיות. זהוי לכאורה ממשמעות האובייקטיבית של הדברים, כך לכאורה הם צפויים להיות מוכנים לכל שטור שיגיע למקום ולכך לכאורה התכוון בדבריו מציב השלט. אירוע מותו של אהוביה סנדק ז"ל ושני אירועי האלים בישוב, שבהם הותקפו אנשי משטרת על ידי רעלוי פנים בסמוך לפניה הצצתת השלט, אינם בלתי רלוונטיים לאישום. את משקלם הראייתי, כמו גם את הדמיון לשיטוי האזהרה בכניסה לשטחי איטר נסיבות העניין, על בית המשפט לקבוע במסגרת הכרעת הדיון.

לקראת יש להוסיף כי ביטוי מהאה מפורש נגד משטרת ישראל הנכל בנוסח השפט, ולפיו "אתם פוגעים בביטחון תושבי היישוב, רצחתם לנו ילד", אינו ממעט מתוכנן המאים של יתר הדברים הנאמרים בו, ואין בו כשלעצמם כדי להעניק הגנה למפרנס השلط מפני אישום בעבירה אiomית. מובן כי חופש הביטוי והמחאה הרואיות להגנה מוגברת ומשכך מח'יבים פרשנות מצמצמת של ביטויים חריפים, עשויים לסייע במקרא מטאים מפני עריכם אחרים וביהם מניעת החדתו של אחר וחשש להידרדרות לאלים (רע"פ 2038/04 לם נ' מדינת ישראל (4.1.2006); ורע"פ 5906/22 אריאל נ' מדינת ישראל (5.12.2022)).

אשר על כן ובשים לב ל מבחנים שנקבעו בפסקת בית המשפט העליון לישום עבירת האויומים והזהירות שבה יש לנוהג בפרשנותם של ביטויים (ע"פ 3779/94 חמדני נ' מדינת ישראל (16.2.1998) ; וע"פ 103/88 ליכטמן נ' מדינת ישראל (6.9.1989)), אין לקבוע כי נוסח השולט כשלעצמם אינם מגלה עבירה. מדובר בהתבטאות שלא כדין, החורגת מגדרי אזהרה מותרת ועולה לכאורה כדי עבירות אiomית.

7. טענה נוספת המשיב, ושבה בחר בית המשפט קמיה שלא להכריע (כאמור בסע' 69 להחלטה), עניינה בקשר לש"ט של פנה לארגון 'משטרת ישראל' ולא לאדם ספציפי. לטענת ב"כ המשיב "הסעיף מדבר על أيام על אדם, אובייקט העבירה צריך להיות נגדبشر ודם. כאשר ערך העבירה, כאשר מדברים על משטרת, או אפשר לאיים על המשטרה, והפניה היא בהכרח למשטרת".

דין של טענה זו להידוחת.

סעיף 4 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 קובע כי "מקום שמדובר באדם - אף חבר בני אדם ממשמע, בין שהוא תאגיד ובין שאין תאגיד".

סעיף 1 לחוק הפרשנות קובע את תחולתו לגבי כל חיקוק, אם אין הוראה אחרת לעניין הנדון "ואם אין בעניין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתישב עם חוק זה".

עjon בספרות משפטית (י' קדמי, על הדין בפלילים (חلك רביעי), תשס"ו-2006, עמ' 2123) ובפסקה שלහן שניתנה

בערכאות דיןיות, חלקה בעניין איסור הטרדה מאימת על פי חוק מניעת הטרדה מאימת, התשס"ב-2001 - אף שהציגןל שבביססה שונה, מלמד על חוסר אחידות בהתייחסות לשאלת האמורה (ע"פ (מחוזי ב"ש) 28719-04-24

דין נ' מדינת ישראל (19.6.2024) (להלן: עניין דין); ת"פ 3833 (שלום רם') מדינת ישראל נ' אלמגורי

(31.12.2002); ת"פ (שלום ב"ש) 58120-09-11 מדינת ישראל נ' אבו כף (15.7.2015); ת"א (מחוזי ת"א)

18-18 55389-08-17 ה"ט (שלום ת"א) (20.11.2018); ה"ט (שלום ת"א) 73665-12-20 גלובל אקספרס בעמ' (17.1.2021); ה"ט (שלום ב"ש) 41163-12-16 עמידר בעמ' נ' גואל (1.1.2017)).

لتמיכה בטיעונו מפנה ב"כ המשיב לעניין דין, שבגדרו זוכה המערער שם מעבירות אויומים כלפי בגין, משיקולים שונים ובין היתר על בסיס הקביעה, ולפיה "אים כלפי גוף ציבורי איננו מהווע עבירה".

8. בעניינו ההatteבות ששלט מכונת לא רק למשטרת ישראל כגון, אלא במיוחד לשוטריה ובהם אנשי תחנת המשטרה שבתחומה נמצא היישוב, לרבות שני השוטרים הנזכרים בשמותיהם בכתב האישום, שעיליהם על פי הכתוב

בשלט נאסרת הכנסתה ליישוב והם מזוהרים לבלי יפרו אישור זה: "בכניסתכם אתם מסתכנים! ראו הוזהרתם!". עבירת האויומים התגבשה בעניינו בעת שהatteבות האמורה נקלטה בתודעתם של אנשי משטרת קונקרטיים, והם האנשים

"בשר ודם" שאליהם כוונה לכואורה שיחושו פחד והקנטה בשל הנאמר בשלט. בכך שונה העניין מושא הערעור, מהatteבות שמרתן למשל גרים פגעה כלכלית, תדמיתית או אחרת בארגון ואין מכוונות לאנשיו.

ברע"פ 1178/97 כהנא נ' מדינת ישראל (15.7.1997) נפסק לעניין הרכיב הניסיבתי "על אדם", כי "משמעותו של רכיב זה היא, כי דבריו האויומים הופנו כלפי אדם וכי אדם קלט את דבריו האויומים". כאמור בעניינו מדובר בכניסה לישוב

המתבצע על ידי שוטרים "בשר ודם", וככלפיהם מפנה האויום.

למעלה מהנדרש לציין כי ביטויים מסוימים מהסוג האמור המוטחים במשטרת, עלולים להזכיר על פעילותם של אנשי

ובכך לפגוע בסדר הציבורי. כך הדבר גם בנוגע לאיומים המופנים כלפי התנהלותם של גופים ציבוריים או פרטיים

מסוגים שונים, כדוגמת גופים המאגדים אנשי חינוך, רפואי ונותני שירותים סוציאליים, עובדי חברות פרטיות הנוטנות לשירות לציבור, חברים מפלגות, פעילים חברתיים מכל גוני הקשת וכו'ב.

9. חוק איסור לשון הרע, שבו מבקש ב"כ המשיב למצוא תמייה לטיעוני, מחייב גם הוא את הוראותיו על התחבטותיו המכוונות לפגיעה באדם "יחיד או תאגיד" ואף על "חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינו תאגיד".

סעיף 4 סיפא לחוק זה קובע אמנים כי "אין עילה ל佗בענה אזרחות או לקובלנה, ולא יוגש כתוב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו". הוראת החוק זו כמו הנחיתת היועץ המשפטי

למשפט 4.1107 העוסקת בעניין, מלמדות על חובת ריסון החלה על הרשות בפתחה בחקירה ובהעמדה לדין בגין חוק זה והגבילתו בדרך של חובת קבלת הסכמתו של היועץ המשפטי לכך, זאת בשל חשיבותו הרבה של חופש הביטוי.

בקמן אין כדי ליחסם את עצם תחולת הוראותו הפלילית של החוק על התחבטותיו המכוונות למי שאינו אדם "בשר ודם". מטרת המגבילה היא לעמוד על קיום מדיניות מרסונת וזהירה בעבירות אלה. מוגבלת כאמור אינה נכללת בגדרה של עבירות האזומות. כך או אחרת, משחרת התחבטות מושא הערעור שלפנינו כונה כאמור לאנשי משטרת "בשר ודם", אין באמור לעיל כדי לסייע למשיב.

10. על פי פסקית בית המשפט העליון ביטול כתוב אישום לפי סעיף 150 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 בין קבלת טענה מקדמית, תיעשה "רק במקרה ברור ומובהק בו אין כל היתכנות להרשעתו של הנאשם" (ע"פ 2685/17 מדינת ישראל נ' שלמה ניסים (26.9.2017); ע"פ 5955/22 מדינת ישראל נ' אלביב (13.7.2023)).

מהאמור לעיל עולה כי העניין שלפנינו אינו עומד בבחן האמור. משכך, בטרם נשמעו הראיות וסיכום הטענות בתיק, אין לקבוע כי כתוב האישום אינו מגלה עבירה.

11. אשר על כן, ככל שתתקבל עדותית, יש לבטל את ההחלטה מושא הערעור, על מנת שהתיק יתנהל כסדרו ובתוספת יפסוק בית המשפט קמא את הדיון כמיטיב חוכמתו.

השופט היה זנדרג

לצעריו, לא אוכל להסכים לעמדת חברי, כב' השופט אברבנאל. להלן טעמי.

1. עבירות האזומות קבועה בסעיף 192 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וזה לשונו:

"המאים על אדם בכל דרך שהוא בפגיעה שלא כדין בגוף, בחירותו, בנכסיו, בשמו הטוב או בפרנסתו, שלו או של אדם אחר, בכונה להפיח את האדם או להקניתו, דינו - מסר שלוש שנים" (ההדגשה הוספה).

2. לפि לשונה, כפשותה, מדברת העבירה באיהם על אדם מסוים, בן אונוש ספציפי, ולא על תאגיד או על חבר בני אדם בלתי מסוימים או על הציבור בכללותו. זהה גם העמדה המקובלת בספרות ובפסיקת. ראו דברי כב' השופט קדמי, לפיהם "האיהם צריך להיות כלפי 'אדם' [ネ�יבה]; והגישה המקובלת היא: כי המדבר באדם בן אונוש בלבד, להבדיל מגוף משפטי" (יעקב קדמי על הדין בפלילים 2123 (חלק רביעי, התשס"ו-2006)). כן ראו ק"פ (נת' 11/04 58120-09-11 ת"פ השופט לורך); ת"פ (שלום ב"ש) מדינת ישראל נ' ابو כפ' 15.7.2015, כב' השופט ד"ר ליבדרכו).
3. לא הופנו ولو אל פסק-דין אחד בו נקבע אחרת. פסק-דין היחיד שצין חברי בו הזכרה האפשרות שהאיהם יופנה כלפי חבר בני אדם, הוא פסק-דין שניסובתו - הלכה מעשה - אף הן תומכות במסקנה לפיה לא ניתן לאיים על ציבור או על חבר בני אדם בלתי מסוימים. כוונתי לת"פ 3833/01 (רמ') מדינת ישראל נ' אלמגרבי ב' 31.12.2002, כב' השופט ימין). מדובר שם בנאשם, שנכח בשיכבת מועצת העיר רملה, ובמהלך היישיבה אמר לראש העיר ולחברי המועצה "אם הרס ברמלה בית ערבי אחד יהיה פה רצח", "תיהה פה אינטיפאדה". כעולה מעובדות המקירה, מדובר באירועים שהופנו לבני-אדם ספציפיים, גם אם חלק מתפקידם בעיריה.
4. אשר לפסיקה העוסקת במצוים למניעת הטרדה מאימת, אליה הפנה חבריו: לטעמי, פסיקה זו אינה רלוונטית לעניינו. אין דומה כלל ועיקר פסיקה שעוניינה צוויי מניעה המוצאים נגד אדם, ומונעים ממנו להגיע למקום מסוים, בו מצויים מושאי הטרדה המאיימת, צוים שתוקפם מוגבל, ככל, לחצי שנה (ראו סעיף 6 לחוק מניעת הטרדה מאימת, התשס"ב-2001), להיליך פלילי הננקט נגד מי שאים על אדם, הליך שעוניינו עבירה פלילית שדינה שלוש שנים מסר.
5. כך עולה במשמעות גם מפסיקת בית המשפט העליון. ראו למשל דברי כב' השופט גולדברג בע"פ 88/103 LICHTMAN נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 373 (1989):
"מניעת ההפחدة וההקנטה לשמן היא שעומדת ביסוד האינטרס החברתי המוגן בעבירות האויומים שבסעיף 192. רוצה לומר, אינטראס החברה הוא להגן על שליאות נפשו של הפרט (person's peace of mind) מפני מעשי הפחدة והקנטה שלא כדין" (שם, בעמ' 378. ההדגשה הוספה).
6. הדגשת ההגנה על הפרט מתיישבת היטב עם המסקנה לפיה האיהם צריך להיות מופנה לבן אונוש, שהוא הפרט. וראו גם דברי כב' הנשיאה (כתוארו א' ברק, לפיהם):
"עבירות האויומים (סעיף 192 לחוק העונשין) קשה היא... דומה כי הטעם לכך נועז בערכיהם אשר עליהם באה העבירה להגן. ערכים אלה הם בעיקר השלווה הנפשית, הביטחון וחירות הפעולה של הפרט" (שם, בעמ' 384. ההדגשה הוספה).
7. זאת ועוד, פסיקת בית המשפט העליון קבעה כי תנאי להשתכלותה של עבירות האויומים הוא שמדובר האים יקלט על ידי האדם אליו הופנו האויומים. דברי כב' הנשיאה (כתוארו א') בינייש בע"פ 2038/04 לם נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(4) (2006) 118, 96 ():

- "הדרישה כי האIOS יקלט בתודעתו של המאIOS היא אינה רנטית לעבירה האIOSים נוכח הערכיהם שעיליהם נועדה העבירה להגן - שלוחות נפשו, ביטחונו וחירותו פועלתו של המאIOS...
...שבהיעדר קילטה של האIOS על ידי המאIOS עצמו, אין הרכיב הנסיבתי 'על אדם' מתקיים והיסוד העובדתי של העבירה אינו מושלם...".
8. ניסוחה של דרישה זו - קילטה ב"תודעתו של המאIOS" - מעלה שספק אם היא נועדה לציבור בלתי מסויים; לא ברור כיצד ציבור בלתי מסויים יכול "לקלוט" בתודעתו איום, וספק אם בידי בית המשפט כלים להגעה למסקנה בדבר קילטה "בתודעתו של הציבור" מבלי לפגוע בעקרונות יסוד בדיני עונשין, המכחיבים בהירות, שכן "אין עונשין אלא אם מזהירין".
9. שלעצמי אוסיף שבענינו אחד מרכיבי היסוד הנפשי המזוהה הקבוע בעבירה האIOSים - "בכונה להקנית" - הוא רכיב שמחינת מהותם מכון לבן אנוש, שכן לא ברור מהי הקונטה של ציבור. אולם, בענין זה לא ראוי להרחיב נוכח ביקורת שנמתחה על רכיב זה. ראו ביקורתו של פרופ' בין ז"ל: Dan Bein "A Guide to Offences of Threats and Blackmail or 'How to See the Forest for the Trees'" Is. L.Rev. 62 (1982) 17
10. טעמה המהוות של הפרשנות המוצמצמת דלעיל של הביטוי "אדם" יסודם בפגיעה בחופש הביטוי, שעוללה להיגרם כתוצאה מהעמדה לדין פלילי בגין איום כלפי ציבור. הדבר כב' הנשיא ברק:
- "אם בגדורי של חופש הביטוי כזכות-בת של כבוד האדם נכלל גם ביטוי שהוא עבירה פלילתית? התשובה היא בהחלט. לא הפליליות של הביטוי היא הקובעת את חוקתיות של הביטוי אלא חוקתיות של הביטוי היא הקובעת את חוקתיות האיסור הפלילי. חוקים המעניקים אופיו פלילי להתבטאות כל שהוא - כגון אינויים, לשון הרע, העלבת עובד ציבור, הסתה לגזענות, המרדאה, שידול לזרנות ופרטומי תועבה - פוגעים בחופש הביטוי. חוקתיותם תיקבע על פי דרישותיה של פסקת הגבילה. מכאן הגישה כי 'חופש הביטוי אינו רק החופש לבטא או לשמוע דברים המקובלים על הכל. חופש הביטוי הוא גם החופש לבטא דעתו מסוכנות, מרגיזות וסוטות, אשר הציבור סולד מהן ושונא אותן' (אהרן ברק **חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק** - כרך ב - הזכות לכבוד האדם 987 (מסדרת פירוש לחוקי היסוד, יצחק זמיר עורך, 2023). ההדגשה הוספה).
11. לביקורת על גדריה של עבירה האIOSים, ראו גם ד"ר אסף הרדוフ "UBEIRA MAIMAT - מבט ביקורתית בעבירה האIOSים" משפטים על אתר יג 33 (התש"פ).

12. בהתאם למידיניות המוצמצמת המתווארת, נזהר החוקק באופן עקבי מלקבז עבירות פליליות הפוגעות בחופש הביטוי מוקם בו עסקין בביטוי הכללי פניה אל ציבור רחוב. זאת, מן הטעם שבביטוי הכללי פניה לציבור רחוב מבטא פעמים רבות תפיסות עולם ואידיאולוגיות, הינו מדובר במקרה "הגרען הקשה" המובהק של חופש הביטוי, כאשר ראה החוקק בכל זאת לקבען, הוא עשה כן בנסיבות חמורות, ולצדן קבע מגנוני פיקוח קפדיים. לדוגמה: עבירות הסתה לגזונות ועבירת ההסתה לאלימות מחיבות אישור בכתב של היוזץ המשפטית לממשלה להעמדה לדין (ראו סעיף 144ה לחוק העונשין); העבירה של פרסום לשון הרע על ציבור מחייב אישור היוזץ המשפטית לממשלה להעמדה לדין (ראו סעיף 4 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965); עבירת המרדה מחייבת אף היא אישור היוזץ המשפטית לממשלה בכתב לצורך העמדה לדין (סעיף 135 לחוק העונשין); העבירה של העלבת עובד ציבור דורשת במקרים מתאימים, בהם החשש לפגיעה בחופש הביטוי כבד משקל, אישור של דרג בכיר לצורך העמדה לדין (ראו הנחיתת היוזץ המשפטית למשילה מס' 4.1103 בענין "הגשת כתבי אישום בעבירות של העלבת עובד ציבור וחולות בית- המשפט" שקבעת כי הגשת כתב אישום בגין העלבת נבחר ציבור או עובד בכיר בשירות הציבורי טעונה אישור המשנה לפראקליט המדינה, ובמידת הצורך אישור של פרקליט המדינה והיוזץ המשפטית לממשלה).
13. לモtar לציין שבמקרה הנוכחי לא נמסר כי ננקטו איזה מגנוני הפיקוח האמורים, כאשר משטרת ישראל (יחידת הتبיעות) הגישה כתב אישום בגין איומים כלפי המשטרה.
14. אשר לסעיף 4 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 (ועוד קודם לכן: סעיף 1 לפקודת הפרשנות [נוסח חדש]): לא סברתי שיש בסעיף זה כדי לשנות מהמסקנה דלעיל. סעיף 4 קובע כי "מקום שמדובר באדם - אף חבר-بني-אדם במשמעותו, בין שהוא תאגיד ובין שאינו תאגיד". סעיף זה כפוף להוראת סעיף 1 לחוק הפרשנות, לפיה הגדירות הפרשניות הקבועות בחוק תחולנה "אם אין בכך הנדרן או בהקשרו דבר שאינו מתישב עם חוק זה". לעומת זאת, יש בהקשרה של עבירה האiomים כדי ללמד שלא ניתן לאיים על "ציבור בלתי מסוים" בבחינת שוטרי "משטרת ישראל".
- כמפורט לעיל, כך עולה מהפסקה ומהספרות, ומטעמי המדיניות שבבסיסם.
15. ומצוות נוספת, ועל דרך ההיקש המתבקש: בע"א 8345/08 בנן נ' בכרי, פ"ד סה(1) (2011) דין בית המשפט העליון בפרשנות חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, פרשנות שיש לה רלוונטיות לעניינו. בחוק איסור לשון הרע קיימת הוראה מפורשת (סעיף 4 לחוק) לפיה לשון הרע על "ציבור" אינה נכנסת בגדרי העולה של איסור לשון הרע, והעמדה לדין בגין טעונה אישור היוזץ המשפטית לממשלה. זו לשון סעיף 4: "לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד, דינה כדין לשון הרע על תאגיד, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחות או לקובולנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היוזץ המשפטית לממשלה או בהסכמתו".

16. בית המשפט העליון מפי כב' השופט (כתוארו אז) עמית עמד שם על טעמי המדייניות שבבסיס ההחלטה בעניין לשון הרע על ציבור. כאמור, הדבר מעלה "חוש לריבוי תביעות שיגרמו לאפקט מצנן בשוק הדעת החופשי ולפגיעה בחופש הביטוי", כאשר "הנחה היא כי בביטוי ציבור שקרי הנזק 'מדולל' ומתרזר בין כל חברי הקבוצה, כך שעוצמתו של הביטוי השקרי או המעליב נחלשת בשל גודל הקבוצה" (בפסקה 8 לפסק-הדין. ההדגשה המקורי). עוד הוסיף כב' השופט עמית וננתן סימנים המסיעים להבנה בין לשון הרע על ייחדים מהווים חלק מקבוצה (שתביעתם האזרחות אפשרית) לבין לשון הרע על ציבור (שאינו יכול לתבעו אזרחות), כשהוא מדגיש בעיקר את גודלה של הקבוצה:

"...יש להבחין בין קבוצה שאינה ניתנת לזהוי לבין קבוצה אשר נוכח גודלה או מאפייניה הייחודיים, ניתן לזהות את יחידיה. יש להבחין בין 'יחידים רבים' בקבוצה מסוימת ומוגדרת... לבין ציבור או קבוצה לא מוגדרת, בהם היחידים מאבדים את זהותם ואת מעמדם המשפטי כנשואין לשון הרע... ככל שהקבוצה קטנה ומוגדרת יותר, כך היא מסוימת יותר... גודל הקבוצה אינו מבן קונקלוסיבי ולא כל קבוצה גדולה היא בהכרח בלתי מסוימת. עם זאת, גודל הקבוצה הוא מבחן מרכזית..." (פסקה 12 לפסק-הדין).

17. בעניין בגין הנ"ל קבע בית המשפט העליון כי הקבוצה הכוללת את חיל' צה"ל שנלחמו בג'ניין היא בבחינת "ציבור", שאינו יכול לתבעו בגין העוולה של איסור לשון הרע. אם נשים מבן זה לעניינו בשינויים המחייבים, המסקנה המתיחסת היא ש"משטרת ישראל", שאל שוטריה הופנה השלט היא "ציבור", שלא מקיים את הריבכ"ד א"ד בעבירות האזומים.

18. סימן נוסף שיכול - לפי דעתות מסוימות - לשער להבנה בין "קבוצה" ל"ציבור", עורר בעניין בגין מחלוקת. כב' השופט דנציגר סבר, במיעוט, כי הנטיה לומר שמדובר ב齊בור תגדל "כל שהדברים שנאמרו הם כוללים, מוגדים או פשוטים יותר" (פסקה 58 לפסק-הדין). לעומתו, כב' השופט (כתואר אז) עמית -umo הסכמה כב' השופטת (כתוארה אז) נאור ז"ל - קבע כי כוללותם ופשטנותם של הדברים אינם עניין לשאלת האם מדובר ב"ציבור" אלא לשאלת האם מדובר ב"לשון הרע" (פסקה 11 לפסק-הדין). אם נשים סימן זה לעניינו בשינויים המחייבים, נגיעה שוב למסקנה שלא התקיימו ערבית האזומים. זאת, בין אם נלך לגישת הרוב, ונאמר שנוכח כוללותם ופשטנותם של הדברים שנכתבו בשלט איז אין מדובר ב"אזומים", ובין אם נלך לדעת המיעוט ונאמר שהכוללות מובילה למסקנה שאין מדובר ב"אדם" אלא ב"ציבור", שאינו בבחינת "אדם". כמפורט בפסק-דין של חברי, בגיןו נכתב בשלט על דרך הכללה והפשטנות: "אין כניסה למשטרת ישראל! אתם פוגעים בביטחון תושבי היישוב, רצחتم לנו ייל... בכניותכם אתם מסתכנים! ראו הוזהרטם!".

19. אך יש להוסיף, כפי שumed על כר' בית משפט קמא, שהדברים בשלט נכתבו בסערת רגשות, בעידנא דרייחא ו"לא בדעת ידבר, ורקבו לא בחשכל... שאין אכם נתפס בשעת צערו" (ביבלי, בבא בתרא, טז, ב). מילא נדמה שדברים הנאמרים בסערת רגשות הם אכן שחוש הביטוי מכל באופן טיפוסי, והם לא תמיד יתפסו כאזום על ידי שומעם.

20. בדרך אחרת זו, של הגדרה מצומחת לאזום כולני, הלך בית המשפט המוחזי בברור שבע בעניין דין (ע"פ (מחוזי ב"ש) 28719-04-24 (19.6.2024)), שם נדונו אמירות קשות ביותר של המערער כלפי בית-המשפט-הגבוה-צדיק, לרבות כב' הנשיאה. בית המשפט המוחזי זיכה את המערער מעבירות האזומים, וקבע שהדברים יוכלים להתרפרש כביקורתת שהוא חלק מחופש הביטוי ולא כאזום כמשמעותו בחוק העונשין (עמדת כב' השופט בביתן) ומתעורר ספיק סביר באשר להתקיימות היסודות הנפשי הנדרש בעבירה (עמדת כב' השופטים פרסקי ולבדרו).

21. זו הייתה גם דרך הילoco של בית משפט קמא, ולא סברתי שקמה עילה להתערב בה.
22. לסיום יאמיר המובן מalto: האמירות שנכללו בשלט (ייה מי שכטבן אשר יהיה - ב"כ המשיב מסר שיש לו טענות בעניין זה) הן אמירות קשות, ואין באמור לעיל משום מטען לגיטימציה כלשהי לאמירות הללו. שוטרת ושוטרי משטרת ישראל מגנים על הציבור, והגעתם לכל מקום ומקום כדי לסייע למי שנזקקים לעזרה, היא חיונית: "הו מתחפל בשלוממה של מלכות, שלא מפלה מזקאה, איש את רעהו חיים בצלעו..."; מה גרים שביבים כל הגדול מפברון בולע את חברו" (מסכת אבות, ג, ב; פירוש ברתנורא, שם).

אשר על כן, לו דעתך תשמעו, דין הערעור להידחות.

השופטת פניה נויירט

23. אני מצטרפת למדתה המנוחת והמלומדת של חברתי, כב' השופט זנדרג, ולמסקנתה כי דין הערעור להידחות. אוסיף בקצרה:

24. מطبع הדברים, ההכרה בביטוי "אים", בהתאם להוראת סעיף 192 חוק העונשין, התשל"ז-1977 מצמצמת את חופש הביטוי של הפרט.

באיזון שבין התכלית הפלילית שבביסיס סעיף 192 לחוק לבין השמירה על זכות היסוד לחופש הביטוי, מתבקשת, אם כן, ישנה המצמצמת את תחום התפרשותה של עבירות האיומים. ציו המבטייה כי הפגיעה בחופש הביטוי תהא מידית ומיינימלית (רע"פ 8736/15 צוברי נ' מדינת ישראל, פסקה 52 (17.1.2018) (ענין צובי); רע"פ 5991/13 סgal נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (2.11.2017) (ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 221, 289 (1996))).
משנה זוירות יש לנתקות בפרשנותם של סעיפי עבירה המגבילים את חופש הביטוי, והמנוסחים בלשון רחבה, כסעיף 192 חוק העונשין, על מנת למונע פגעה בלתי מוצדקת בחופש הביטוי, ומנגד להגן על הערכים שבסיסם עבירות אלה (דן"פ 7383/08 אונגרפלד נ' מדינת ישראל, סה(1) 23, 70 (2011)).

הפסקה הדגישה את חשיבות הנקייה בגישה מצמצמת זו גם במקרים של התבטאויות קיצונית ומכעיסות. חופש הביטוי עשוי "כאייך להבעת תרעומת ולפורקן של רגשות שליליים", בבחינת "שחרור קויטור", אשר לו "מנגע, עלול להצבר ולהתפרץ בדרכים לא רצויות (ענין צובי, פסקה 52; בג"ץ 316/03 בכרי נ' המועצה לביקורת סրטים נח(1) 249, 262 (2003)). על כן גם התבטאויות מורכבות וקשות עשוות להיות ראיות להגנה, בפרט ככל שהדברים נוגעים למשור היחסים של הפרט מול השלטון.

25. מבלי להקל לראש האמירות הבוטות והמתירות כלפי משטרת ישראל ושוטריה, ישומה של הגישה הממצמצמת מוביל למסקנה כי לא קמה עילה להתערב בהחלטת בית משפט קמא.

ברקע הצבת השלט סערת הרוחות והמחאה הציבורית בעקבות אירועו מותו של אהוביה סנדק ז"ל, בן היישוב שבפתחו הocab השולט. הכתוב על גבי השלט: "אתם פוגעים בביטחון תושבי היישוב, רצתתם לנוILD... בנסיבותכם אתם מסתכנים! ראו זההרטם!" - הוא על פי טיבו "התרעעה" - אזהרה מפני סכנה. אמן לא ניתן לשולח האפשרות כי לכותב הדברים שליטה או השפעה מסוימת על אפשרות התממשות הסכנה עליה הוא מתՐיע, כך שניתן לראותו כמובןים, ולא רק כזהירות. אך מבחינת מהות האיים - מדובר במקרה כליל מפני "סכנה" - דברים בעלמא ללא פירוט. ספק אם כתוב זה עולה כדיஇום ממשמעות, אשר אובייקטיבית יש בו כדי להטיל אימה בלבם של שוטרי ישראל. זאת גם אם מתחשבים באירועי האלים ביישוב בת עין שקדמו להצבת השלט - אירועים שלא יוכסה למשיב מעורבות בהם. בכך יש כדי להשליך אף על מידת הפגיעה הפחותה בערכים המוגנים על ידי עבירה זו (אודות המבחן האובייקטיבי להכרה בביטוי כאים ראו ע"פ 6368/09 ז肯 נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (12.7.2010) (ענין ז肯); ע"פ 7474/02 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (23.10.2003); ע"פ 3779/94 חמדי נ' מדינת ישראל, מג(3) 373, אודות ההבנה בין אזהרה לאיים ראו ענין ז肯, פסקה 7; ע"פ 103/88 ליכטמן נ' מדינת ישראל, מג(3) 373,

(1989), בעמ' 379 לפסק דיןו של השופט גולדברג ובעמ' 386 לפסק דיןו של השופט ברק).
טיב הכתוב על גבי השולט וכן האיזון בין נסיבותו של המקורה, שאין שונות במחלוקת, ומידת הפגיעה בערכים המוגנים על ידי עבירות האיומים - כל אלה מבסיסים את מסקנת בית משפט קמא.

התוצאה

לפיך הוחלט בדעת רוב לדחות את הערעור כאמור בפסק דינה של השופטת חייה זנדרג אליו ה策טרפה השופטת פניה נויירט, נגד דעתו החלטת השופט אליו אברבנאל.

המצוירות תמציא את פסק הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, ז' כסלו תשפ"ה, 08 דצמבר 2024, בהעדר הצדדים.